

2 KONINGEN

17-18

De ondergang van Israël, Hizkia's hervormingen en de Assyrische bedreiging van Juda.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/2-koningen/17-18

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Gods geduld met het noordelijke koninkrijk	2 min	4
2	Hosea zoekt steun bij Egypte tegen Assyrië	4 min	5
3	Samaria veroverd en Israël weggevoerd	2 min	7
4	Israëls afgoderij en afgewezen waarschuwingen	5 min	8
5	Het blijvende einde van het tienstammenrijk	2 min	11
6	Nieuwe bewoners en leeuwen in Samaria	2 min	12
7	Een priester onderwijst de nieuwe bewoners	3 min	14
8	Jahweh dienen uit angst voor leeuwen	2 min	16
9	Israël en de nieuwe bewoners naast elkaar	3 min	17
10	Goede en slechte koningen en hun vrije wil	4 min	18
11	Het begin van Hizkia's regering	2 min	20
12	Hizkia heropent de verwaarloosde tempel	3 min	21
13	Een nieuw verbond en de gevangenen van Juda	2 min	23
14	De Levieten reinigen de tempel	3 min	24

15	Offers en muziek keren terug in de tempel	4 min	27
16	Vrijwillige offers en de inzet van Levieten	3 min	29
17	Herstel van het Pascha en afbraak van afgoden	2 min	31
18	Tienden voor de priesters en Levieten	2 min	33
19	Opslag en verdeling van de tempelgaven	3 min	34
20	Hizkia vernietigt de koperen slang	2 min	37
21	Hizkia's vertrouwen en de val van Samaria	3 min	38
22	Sargon en de archeologische bevestiging	2 min	40
23	Hizkia koopt Sanheribs aanval af	3 min	41
24	De rabsake bespot Hizkia's vertrouwen	3 min	43
25	De bevolking onder druk om zich over te geven	5 min	46
	Om verder te lezen		49

1

Gods geduld met het noordelijke koninkrijk

In 2 Koningen hoofdstuk 17 zien we het einde van het noordelijke koninkrijk Israël. Dit koninkrijk ontstond in de generatie na Salomo, tijdens de regering van zijn zoon Rehabeam. De tien noordelijke stammen, zoals ze gewoonlijk worden beschouwd — de telling is nogal vreemd — werden een onafhankelijke natie en hadden een reeks van twintig koningen over een periode van ongeveer twee eeuwen. Er kwam een einde aan hun bestaan omdat al hun koningen goddeloos waren. Ze aanbaden allemaal afgoden, en het verbazingwekkende is dat God hen zo lang verdroeg zonder hen te vernietigen.

De genade van God in het Oude Testament is zo duidelijk voor iedereen die ernaar zoekt. Mensen denken soms: ‘De God van het Oude Testament is alleen maar een God vol toorn. De God van het Nieuwe Testament, Hij is een barmhartige God. Hoe komt het dan dat God zo veranderd is?’ Hij is niet veranderd. Als je het Oude Testament echt leest, zul je zien dat God verbazingwekkend barmhartig is. Hij verdraagt tweehonderd jaar lang twintig slechte koningen, of negentien slechte koningen, en vernietigt hen niet onmiddellijk. Hij verdraagt hen, en ze aanbidden Baäl. Ze offeren hun kinderen aan Molech. Bij zulke dingen zou ik, als ik God was, eerder ingrijpen. Maar Hij is geduldiger dan wij.

We hebben dus in hoofdstuk 17 de beschrijving van het einde van het noordelijke koninkrijk.

2

Hosea zoekt steun bij Egypte tegen Assyrië

In het twaalfde jaar van Achaz, de koning van Juda, werd Hosea, de zoon van Ela, koning over Israël in Samaria en hij regeerde negen jaar. Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, alleen niet zoals de koningen van Israël die er vóór hem geweest waren.

2 KONINGEN 17:1-2

Niet helemaal zo slecht, maar de verbetering was niet groot genoeg om de natie werkelijk van haar onvermijdelijke ondergang te redden.

Tegen hem trok Salmaneser op, de koning van Assyrië; Hosea werd zijn dienaar en droeg schatting aan hem af.

2 KONINGEN 17:3

Dit is een andere koning, niet Tiglath-Pileser; dit is een latere koning.

Maar toen de koning van Assyrië een samenzwering bij Hosea ontdekte, namelijk dat deze boden gestuurd had naar So, de koning van Egypte, en dat hij de schatting aan de koning van Assyrië niet als tevoren van jaar tot jaar afdroeg, nam de koning van Assyrië hem gevangen en sloot hij hem op in de gevangenis.

2 KONINGEN 17:4

Dat koning Hosea in de gevangenis werd opgesloten, wordt hier vermeld, maar misschien wordt daarmee op de gebeurtenissen vooruitgelopen. Waarschijnlijk nam hij de koning pas gevangen en sloot hij hem in de gevangenis op nadat de stad Samaria in handen van Salmaneser was gevallen. Dit zou dan eenvoudig een samenvatting zijn van wat zo meteen uitvoeriger verteld zou worden.

De reden dat Assyrië oprukte en de verwoestingen aanrichtte die het aanrichtte, en Samaria niet langer verdroeg, was dat Samaria schatplichtig was geweest aan Assyrië. Elk jaar betaalden ze hun schatting. Maar toen besloten ze dat ze daar genoeg van hadden, en dus wilden ze hun schatting achterhouden. Dat zouden ze natuurlijk niet doen zonder sterke steun, want Assyrië kon het noordelijke koninkrijk Israël gemakkelijk vernietigen. Daarom hadden ze een of andere overeenkomst gesloten met de koning van Egypte. Ze dachten dat hij misschien sterk genoeg zou zijn om hen tegen Assyrië te helpen als het achterhouden van de schatting gevolgen zou hebben.

In de Bijbel, in het Oude Testament, kwamen de koningen van Juda en de koningen van Israël vaak in de verleiding om te proberen Egypte aan hun kant te krijgen tegen de aanvallers uit het noorden, zowel Assyrië als Babel. Voor deze koningen van Israël was het een verleiding om Egypte als bondgenoot te krijgen. Maar Egypte hielp nooit iemand. Egypte was waardeloos. Dat is ook wat de Assyrische generaal Rabsake zei, de man die op een later tijdstip Jeruzalem belegerde:

Nu, zie, u vertrouwt voor uzelf op die geknakte rietstaf, op Egypte. Maar als iemand daarop leunt, dringt hij in zijn hand en doorboort die. Zo is de farao, de koning van Egypte, voor allen die op hem vertrouwen.

2 KONINGEN 18:21

Hij zei dat Egypte waardeloos was, en dat was ook werkelijk zo.

Zelfs de profeet Jesaja zei hetzelfde in Jesaja hoofdstuk 30. Hij waarschuwde Hizkia om zijn vertrouwen niet op Egypte te stellen en niet te luisteren naar die raadgevers die hem aanraadden dat wel te doen. Egypte, zei hij, is een natie die niets doet. Ze hebben nooit iemand geholpen die op hen rekende als bondgenoot.

Dus besloot Hosea dat hij geen schatting meer aan Assyrië zou betalen. Maar hij had een bondgenoot nodig om hem te beschermen tegen een inval vanuit Assyrië vanwege deze belediging. Hij had een samenzwering beraamd door boodschappers naar de koning van Egypte te sturen. We lezen hier niet dat de koning van Egypte een

overeenkomst met hen sloot. Maar ze vroegen de koning van Egypte of hij hen wilde bijstaan als ze problemen met Assyrië kregen. De Assyriërs kwamen achter het bestaan van deze boodschappers en rukten daarom op en vielen aan.

3

Samaria veroverd en Israël weggevoerd

Vervolgens trok de koning van Assyrië het hele land door. Hij trok ook op naar Samaria en belegerde het drie jaar lang.

2 KONINGEN 17:5

Bedenk dat Samaria nu de hoofdstad van het noordelijke koninkrijk is.

In het negende jaar van Hosea nam de koning van Assyrië Samaria in. Hij voerde Israël weg naar Assyrië en bracht hen onder in Halah, bij de Habor, de rivier van Gozan, en in de steden van de Meden.

2 KONINGEN 17:6

Dat wil zeggen: hij haalde de oorspronkelijke bevolking van het noordelijke koninkrijk Israël uit het land en bracht hen naar de overkant van de Eufraat. Hij verspreidde hen daar over de Vruchtbare Halvemaan, ver van hun thuis. Dit was natuurlijk om te voorkomen dat er ooit weer een opstand tegen Assyrië zou komen.

Als je mensen verovert en hen in hun land laat blijven, kunnen ze altijd weer naar onafhankelijkheid verlangen. 'We zijn in ons eigen land, maar we betalen schatting aan die man. Misschien kunnen we zijn juk afwerpen.' Maar als ze allemaal uit het land worden weggevoerd en er niemand van de oorspronkelijke bevolking meer over is, is er geen sprake meer van dat ze hun land op de onderdrukker kunnen heroveren. De mensen zijn verspreid. Dat was de strategie die de Assyriërs volgden. Uit de geschiedenis weten we dat ze dat bij al hun veroveringen deden. Ze ontvolkten de gebieden die ze veroverden en bevolkten die vervolgens weer met andere mensen van andere volken. Dat gebeurde ook in Israël, zoals we zullen zien.

4

Israëls afgoderij en afgewezen waarschuwingen

Dit gebeurde omdat de Israëlieten gezondigd hadden tegen de HEERE, hun God, Die hen uit het land Egypte geleid had, onder de hand van de farao vandaan, de koning van Egypte. Zij hadden andere goden vereerd, en hadden gewandeld overeenkomstig de verordeningen van de heidenvolken die de HEERE van voor de ogen van de Israëlieten verdreven had; de koningen van Israël hadden die uitgevaardigd. De Israëlieten hadden dingen bedacht die niet juist zijn tegenover de HEERE, hun God; zij hadden in al hun steden offerhoogten voor zich gebouwd, van de wachttoren af tot de versterkte steden toe.

2 KONINGEN 17:7-9

Blijkbaar betekent ‘van wachttoren tot versterkte stad’ dat ze vrijwel overal waar een hooggelegen plek was om op te bouwen, een offerhoogte bouwden. Zelfs als het alleen maar een wachttoren was en er nauwelijks een stad lag, alleen een uitkijkpost. Of als het een versterkte stad was, bouwden ze offerhoogten overal waar een heuvel was.

Zij hadden gewijde stenen en gewijde palen voor zich opgericht, op elke hoge heuvel en onder elke bladerrijke boom. Zij hadden daar, op alle offerhoogten, reukoffers gebracht, zoals de heidenvolken die de HEERE had weggevoerd, van vóór hun ogen. Zij hadden slechte dingen gedaan om de HEERE tot toorn te verwekken.

2 KONINGEN 17:10-11

Dit is eigenlijk gewoon een overzicht van de zonden die ze begingen en waarvoor dit oordeel kwam. De schrijver van 2 Koningen wil hierop ingaan en een beetje preken. Hij wil erop wijzen dat dit allemaal dingen zijn die ze deden waardoor ze verdienden wat hun overkwam.

Zij hadden de stinkgoden gediend, waarvan de HEERE tegen hen gezegd had: U mag dit niet doen. Toen de HEERE Israël en Juda door de dienst van alle profeten, van alle zieners, gewaarschuwd had: Bekeer u van uw slechte wegen en neem Mijn geboden en Mijn verordeningen in acht, overeenkomstig heel de wet die Ik uw vaders geboden heb, en die Ik tot u gezonden heb door de dienst van Mijn dienaren, de profeten —

2 KONINGEN 17:12-13

In wezen staat hier dat alle profeten dezelfde boodschap hadden. Natuurlijk had elk van de profeten bepaalde unieke kenmerken in zijn bediening, in wat hij benadrukte, enzovoort. Maar dit is een heel goede samenvatting van de boodschap die je vindt bij alle profeten die God stuurde. In wezen:

Stop met de slechte dingen die je doet.

Keer terug naar God en houd je aan Zijn geboden en houd je aan het verbond.

toen luisterden zij niet, maar zij waren halsstarrig, zo halsstarrig als hun vaders, die niet in de HEERE, hun God, geloofd hadden. Ook verwierpen zij Zijn verordeningen en Zijn verbond, dat Hij met hun vaders gesloten had, en Zijn getuigenissen, waarmee Hij hen gewaarschuwd had. Zij gingen de nietige afgoden achterna, zodat zij zelf nietig werden. Ze gingen de heidenvolken achterna die rondom hen woonden, terwijl de HEERE hun geboden had niet te doen als zij. Ja, zij verlieten al de geboden van de HEERE, hun God, en maakten gegoten beelden voor zich: twee kalveren. Ze maakten gewijde palen, bogen zich voor heel het leger aan de hemel neer en dienden de Baäl.

2 KONINGEN 17:14-16

Dat zijn de sterren, de sterrengoden.

Ook deden zij hun zonen en dochters door het vuur gaan, pleegden waarzeggerijen en deden aan wichelarij, en verkochten zich om te doen wat slecht was in de ogen van de HEERE en Hem tot toorn te verwekken.

2 KONINGEN 17:17

Natuurlijk voor Molech.

De HEERE was zeer toornig op Israël, zodat Hij hen wegdeed van Zijn aangezicht. Er bleef niets over dan alleen de stam van Juda. Maar zelfs Juda nam de geboden van de HEERE, hun God, niet in acht: zij wandelden overeenkomstig de verordeningen van Israël, die zij gemaakt hadden. Toen verwierp de HEERE het hele nageslacht van Israël. Hij vernederde hen en gaf hen in de hand van plunderaars, totdat Hij hen van Zijn aangezicht weggeworpen had. Hij scheurde Israël namelijk los van het huis van David, en zij maakten Jerobeam, de zoon van Nebat, koning. Jerobeam dreef Israël van achter de HEERE vandaan en deed hen een grote zonde bedrijven. De Israëlieten wandelden overeenkomstig alle zonden van Jerobeam, die hij gedaan had; zij weken daar niet van af, totdat de HEERE Israël van Zijn aangezicht wegdeed, zoals Hij gesproken had door de dienst van al Zijn dienaren, de profeten. Zo werd Israël in ballingschap uit zijn land weggevoerd naar Assyrië, tot op deze dag.

2 KONINGEN 17:18-23

5

Het blijvende einde van het tienstammenrijk

De schrijver schrijft in een tijd waarin ze daar nog steeds waren. En als hij vandaag zou schrijven, zou hij dat nog steeds kunnen zeggen:

En zo is het nu nog steeds.

Deze mensen zijn nooit teruggekomen. Ze zijn zelfs niet als volk blijven bestaan, want toen ze over de volken werden verspreid, trouwden ze doorgaans met mensen uit die volken. Ze waren duidelijk nooit ijverig geweest voor Jahweh of voor de wet die God

had gegeven. Dus waarom zouden ze ervan afzien met heidenen te trouwen? En ze zagen er ook niet van af met heidenen te trouwen. In feite vermengden hun stammen zich zo sterk met anderen dat er eigenlijk niet veel meer van Israël over was. Bedenk echter wel dat er van al die tien stammen vertegenwoordigers of overblijfselen waren die eerder naar het zuiden waren verhuisd, naar het koninkrijk Juda. Dus hoewel Assyrië de noordelijke stamgebieden had ontvolkt, waren sommige leden van elke stam al naar Juda ontkomen, soms al generaties eerder, en woonden ze daar. Het voortbestaan van de stam Juda betekende dus in werkelijkheid het voortbestaan van een overblijfsel van alle twaalf stammen. Vrijwel de hele stam Juda bleef ongemoeid, en Benjamin ook, omdat zij met Juda verbonden waren. Maar de andere tien stammen waren in kleinere aantallen vertegenwoordigd in het koninkrijk Juda.

Zo verdwijnt dus het koninkrijk Israël, en de mensen die uit het gebied waren weggevoerd, zijn nooit teruggekomen. Het land is hun nooit teruggegeven. Dit is anders dan hoe God later met Juda omging, want later voerden de Babyloniërs Juda weg. Maar zij kwamen terug en bouwden hun stad en hun koninkrijk weer op. Hier hebben we dus een verwijzing naar het feit dat de Israëlieten uit hun eigen land waren weggegaan, en dat is een blijvende toestand.

6

Nieuwe bewoners en leeuwen in Samaria

De koning van Assyrië bracht mensen uit Babel, uit Chuta, uit Avva, uit Hamath en Sefarvaïm, en liet hen in de steden van Samaria wonen, in plaats van de Israëlieten. Zij namen Samaria in bezit en woonden in zijn steden.

2 KONINGEN 17:24

Nu wordt er dus een niet-Joodse bevolking binnengebracht, en die mensen bewonen nu het land. De echte Israëlieten zijn weggevoerd. Er zijn heidenen binnengebracht. Het land is nu dus wel duidelijk een heidens gebied geworden.

En het gebeurde in de begin tijd dat zij daar woonden, dat zij de HEERE niet vreesden. Daarom zond de HEERE leeuwen onder hen, die enigen van hen doodden.

2 KONINGEN 17:25

Omdat ze heidenen waren, vreesden ze Jahweh niet.

Daarom zeiden zij tegen de koning van Assyrië: De volken die u liet wegvoeren en in de steden van Samaria hebt laten wonen, kennen de wijze niet waarop de God van het land gediend moet worden; daarom heeft Hij leeuwen onder hen gezonden, en zie, die doden hen, omdat zij de wijze niet kennen waarop de God van het land gediend moet worden.

2 KONINGEN 17:26

Ze beschouwden Jahweh als een territoriale God. Daarom dachten ze: ‘We moeten leren hoe we kunnen voorkomen dat we de plaatselijke God boos maken in dit nieuwe gebied waarheen we zijn verplaatst.’

Dit was natuurlijk de uitleg die de heidenen eraan gaven. En er zit enige waarheid in, want de schrijver zelf zei dat de Heere leeuwen onder hen stuurde vanwege hun heidendom. De schrijver zelf neemt het standpunt in dat het de Heere was Die zo'n oordeel over hen bracht. Maar zij dachten dat het kwam doordat ze de rituelen van het land niet kenden. Ze wisten niet welk voedsel rein of onrein was, enzovoort. Daarom wilden ze in die dingen onderwezen worden.

Het was duidelijk de aanbidding van andere goden waaraan God Zich ergerde, niet de verwaarlozing van de rituelen van het land. Van de heidenen werd nooit verlangd dat ze zich aan de rituelen van het jodendom hielden. De rituelen van de tempel enzovoort

waren alleen gegeven aan Israël en aan mensen die proselieten werden. Bedenk dat een proseliet een heiden was die zich tot het jodendom bekeerde. Deze mensen bekeerden zich niet tot het jodendom. Ze wilden alleen voorkomen dat ze dingen deden die de plaatselijke God, Jahweh, bijzonder aanstootgevend vond.

7

Een priester onderwijst de nieuwe bewoners

Toen gebood de koning van Assyrië: Breng een van de priesters die u daarvandaan weggevoerd hebt, daarnaartoe om er te gaan wonen, zodat hij hun de wijze kan leren waarop de God van het land gediend moet worden. Toen kwam een van de priesters die men uit Samaria weggevoerd had, en deze ging in Bethel wonen. Hij leerde hun hoe zij de HEERE moesten vrezen.

2 KONINGEN 17:27-28

Dit is iets merkwaardigs, want de priesters in Samaria waren geen Leviëten. Jerobeam had de Leviëten jaren eerder uit hun priesterambt gezet en had een priesterschap ingesteld van andere mensen uit andere stammen. Iedereen die genoeg geld kon betalen om een positie te kopen, kon priester worden. En natuurlijk waren de priesters in Samaria priesters van een land dat officieel gouden kalveren aanbad in Bethel en Dan. Dit waren niet bepaald priesters die een verleden hadden waarin ze Jahweh met heel hun hart hadden gediend.

Maar het kan zijn dat deze priester en anderen hun les hadden geleerd. Hoewel ze geen echte priesters waren — ze waren geen Leviëten — waren ze misschien wel onderwezen in de godsdienst van Israël. En misschien beseften ze op dat moment: ‘Ik kan hun maar beter over Jahweh vertellen.’ En ze hadden ongetwijfeld toegang tot de wet van Mozes. Er is geen reden waarom ze geen afschrift konden bemachtigen en dat

konden bestuderen. Er werd dus een priester teruggestuurd om de mensen de wegen van Jahweh te leren, zodat ze ervoor konden zorgen dat die leeuwen niet meer kwamen om hen op te eten.

Maar ieder volk bleef zijn eigen goden maken; zij plaatsten die in de huizen op de offerhoogten die de Samaritanen gemaakt hadden, ieder volk in hun steden, waar zij woonden. De mensen uit Babel maakten Sukkoth Benoth, de mensen uit Chuta maakten Nergal, de mensen uit Hamath maakten Asima, en de Avvieten maakten Nibha en Tartak. De mensen van Sefarvaïm verbrandden hun zonen met vuur voor Adrammelech en Anammelech, de goden van Sefarvaïm.

2 KONINGEN 17:29-31

Overigens zijn deze goden niet bekend uit andere bronnen. Het zijn zulke onbekende goden dat uitleggers niet eens weten wie deze goden waren. Maar het waren blijkbaar de plaatselijke godheden van sommige van deze gevangengenomen volken die naar het land waren overgebracht. Dus maakten ze tempels en heiligdommen voor deze goden. Ze verbrandden zelfs hun kinderen. Maar dit waren geen Israëlieten die dat deden. God verwacht niet van heidenen dat ze Hem volgen zoals Hij dat van Israël verwachtte. Maar Hij vond het niet goed dat ze Zijn land volledig verwaarloosden.

Dus staat er in vers 32:

8

Jahweh dienen uit angst voor leeuwen

Daarnaast vreesden zij de HEERE, en stelden voor zichzelf uit hun geledingen priesters aan voor de offerhoogten, die voor hen dienst deden in de huizen op de offerhoogten. Zij vreesden de HEERE maar dienden ook hun goden, overeenkomstig de handelwijze van de volken waaruit men hen weggevoerd had.

2 KONINGEN 17:32-33

Deze mensen leerden uit angst voor leeuwen enkele rituelen van Jahweh, maar ze leerden niet om monotheïsten te zijn. Ze leerden niet om Jahweh als de hoogste God te aanbidden, of zelfs als de enige God. Ze bleven hun heidense goden aanbidden en probeerden alleen deze Jahweh, de plaatselijke god, gunstig te stemmen, zodat Hij geen leeuwen zou sturen. De Joden van latere generaties noemden deze mensen proselieten van de leeuw.

Het lijkt erg op wat zendelingen rijstchristenen noemen. Heb je de uitdrukking ‘rijstchristenen’ of ‘rijstkomchristenen’ weleens gehoord? Zendelingen die als eersten naar Azië gingen, ontdekten dat ze veel meer mensen naar de gemeente konden laten komen als ze maaltijden aanboden. Mensen kwamen op de maaltijden af, net zoals mensen in de dagen van Jezus afkwamen op Zijn spijziging van de menigten. Ze wilden gratis eten. Dus ontdekten de eerste zendelingen in Azië dat veel mensen kwamen en zich christen noemden zolang er rijst werd geserveerd. Maar toen ze geen maaltijden meer aanboden, vielen deze mensen af. Het waren duidelijk geen echte bekeerlingen, en zendelingen noemden zulke mensen rijstchristenen.

De Joden noemden deze mensen proselieten van de leeuw. Rijstchristenen voelen zich tot godsdienst aangetrokken om rijst te krijgen. Deze mensen voelden zich tot Jahweh aangetrokken om te voorkomen dat ze door leeuwen werden opgegeten. Maar het is duidelijk dat ze geen echte eerbied voor Jahweh hadden.

We lezen verder, vers 34:

9

Israël en de nieuwe bewoners naast elkaar

Tot op deze dag toe doen zij overeenkomstig de vroegere handelwijze. Zij vrezen de HEERE niet en zij handelen niet naar hun verordeningen, naar hun bepalingen, naar de wet en naar het gebod dat de HEERE geboden heeft aan de kinderen van Jakob, die Hij de naam Israël gaf. Toch had de HEERE een verbond met hen gesloten en hun geboden: U mag geen andere goden vereren, u niet voor hen neerbuigen, hen niet dienen en niet aan hen offeren. Maar de HEERE, Die u met grote kracht en met een uitgestrekte arm uit het land Egypte geleid heeft — Hem moet u vrezen, voor Hem moet u zich buigen en aan Hem moet u offeren. De verordeningen, de bepalingen, de wet en de geboden, die Hij u voorgeschreven heeft, moet u alle dagen nauwlettend in acht nemen; u mag geen andere goden vereren. Het verbond dat Ik met u gesloten heb, mag u niet vergeten; u mag andere goden niet vereren. Voorwaar, de HEERE, uw God, moet u vrezen; dan zal Híj u redden uit de hand van al uw vijanden. Maar zij luisterden niet en deden overeenkomstig hun vroegere handelwijze. Deze volken vreesden de HEERE én zij dienden hun afgodsbeelden. Ook hun kinderen en hun kleinkinderen doen zoals hun vaders gedaan hebben, tot op deze dag.

2 KONINGEN 17:34-41

Het klinkt alsof wat we hier in de verzen 34 tot en met 39 hebben besproken, misschien weer terugverwijst naar de Israëlieten die in gevangenschap waren weggevoerd. Ze volgden hun God niet. Ze hielden zich niet aan hun rituelen. God had hen daarvoor

gewaarschuwd. Maar dan komt het in vers 40 weer terug en zegt het dat deze volken die het land kwamen bewonen natuurlijk ook hun eigen goden aanbaden, hoewel ze Jahweh wel vreesden.

[Vertalersnoot: De spreker noemt hier vers 40. De uitspraak dat deze volken de HEERE vreesden en tegelijk hun eigen goden dienden, staat in vers 41.] Dat staat blijkbaar in contrast met de Israëlieten, die Jahweh niet vreesden. In vers 34:

Tot op de dag van vandaag houden ze vast aan de oude rituelen. Ze hebben geen ontzag voor Jahweh.

Dat verwijst blijkbaar naar Israël. Maar de heidenen die het land binnenkwamen, vreesden Jahweh in elk geval genoeg om de leeuwen te ontlopen, maar niet genoeg om hun afgoderij helemaal op te geven.

10

Goede en slechte koningen en hun vrije wil

Het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 18, en de rest van het boek 2 Koningen gaan uiteraard alleen over het koninkrijk Juda. We zullen niet meer heen en weer springen tussen het noorden en het zuiden. Er is geen noorden meer. Dus de rest van de geschiedenis zal ons meenemen door de achteruitgang en de val van het zuidelijke koninkrijk Juda. In dit hoofdstuk wordt nog eens herhaald wat God met het noordelijke koninkrijk heeft gedaan. Geen nieuwe informatie, alleen een herhaling ervan. Maar we gaan nu kijken naar de verfrissende regering van Hizkia.

Hizkia was een goede koning. Zijn vader Achaz was een slechte koning. Maar zijn grootvader Jotham en zijn overgrootvader Uzzia waren goede koningen. Dus de godsvrucht van Jotham sloeg een generatie over en kwam bij Hizkia weer terug. Daartussen zat Achaz, die waarschijnlijk zo goddeloos was als een koning van Juda maar ooit geweest is. Dat is in zekere zin ontmoedigend en bemoedigend. Voor degenen onder ons die grootouders zijn, is het goed om te weten dat je kleinkinderen, als ze een slechte vader hebben, toch nog beïnvloed kunnen worden door een goede grootouder zoals jij. Natuurlijk wil niemand dat zijn eigen kinderen slecht worden. Maar als je eigen kinderen wel de verkeerde kant op gaan en zelf kinderen krijgen, dan

maak je je zorgen over je kleinkinderen. Hier ging Jothams zoon Achaz de verkeerde kant op. Maar Jothams kleinzoon Hizkia ging de goede kant op. En ik weet niet echt zeker of dat door de invloed van zijn grootvader kwam. Maar doordat Juda een paar goede koningen had, gingen er in elk geval nooit heel veel generaties achter elkaar voorbij zonder dat iemand aan de HEERE dacht en besloot Hem te dienen. En het was ongetwijfeld de doorwerkende invloed van Uzzia en Jotham in het koninkrijk, ondanks de slechte regering van Achaz daartussenin, waardoor in ieder geval Hizkia aan de HEERE kon denken en kon besluiten of hij Hem zou dienen of niet.

Mij werd gevraagd of er een patroon zit in waarom de ene koning goed is en de andere slecht. En er lijkt geen patroon in te zitten. Je hebt een paar goede achter elkaar, dan een paar slechte achter elkaar, en dan een goede, dan een slechte, enzovoort. En ik denk dat dit gewoon de vrije wil weerspiegelt. Ik denk dat iedere koning zijn eigen keuze heeft, en dat de geschiedenis haar wendingen neemt volgens de vrije keuzes van heersers.

Nu zegt de Bijbel inderdaad in Spreuken 21:1:

Het hart van een koning is in de hand van de HEERE als waterbeken, Hij neigt het tot alles wat Hem behaagt.

SPREUKEN 21:1

Maar sommige mensen zouden dat opvatten alsof God elke beslissing die een koning neemt, aanstuurt zoals je een marionet aanstuurt, een handpop of zoiets. Ik geloof niet dat Salomo dat noodzakelijkerwijs bedoelt. Ik geloof dat hij zegt dat God, wanneer Hij maar wil, kan ingrijpen en een koning ertoe kan brengen een beslissing te nemen die overeenkomt met wat Gods bedoeling zal zijn. Hij bedoelt niet noodzakelijkerwijs dat God een koning elke verschrikkelijke beslissing die deze neemt, heeft laten nemen.

Toen deze koningen zich tegen God keerden en Baäl aanbaden, enzovoort, is er geen reden om te geloven dat God het hun in het hart gaf om Baäl te aanbidden. Waarom zou Hij hen er anders voor straffen? Dat zou nergens op slaan. Deze mensen maakten hun eigen keuzes. Het is waar dat God in de loop van de regering van een koning

beslissingen die hij zal nemen, kan bijsturen of sturen. Zoals toen Hij bijvoorbeeld het hart van de farao verhardde. Of Hij kan een andere koning, die een goede koning is, in het hart geven om iets bepaalds te doen wat goed is.

Ik denk dat het gewoon zo is dat iedereen zijn eigen vrije wil heeft. Er is in het zuidelijke koninkrijk zeker geen patroon te zien van wat sommige mensen generatiezonde noemen. Het is waar dat een zoon soms net als zijn vader de verkeerde kant op gaat, maar dan gaat zijn kleinzoon weer de goede kant op. En dus zit er echt geen patroon in. Het is gewoon willekeurig. Mensen kiezen wat ze kiezen.

11

Het begin van Hizkia's regering

Het gebeurde nu in het derde jaar van Hosea, de zoon van Ela, de koning van Israël, dat Hizkia koning werd, de zoon van Achaz, de koning van Juda.

2 KONINGEN 18:1

Dus we gaan nu terug naar vóór wat we net hebben gelezen. We hebben net gelezen over de verwoesting van het noordelijke koninkrijk tijdens de regering van Hosea, in het negende jaar van Hosea. Maar nu gaan we terug naar het derde jaar van Hosea, zes jaar vóór de verwoesting van het noordelijke koninkrijk. We pakken de geschiedenis op bij het begin van de regering van Hizkia.

Hij was vijftientwintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde negenentwintig jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Abi, de dochter van Zacharia.

2 KONINGEN 18:2

Waarschijnlijk weer een andere Zacharia over wie we verder niets weten.

Hij deed wat juist was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig alles wat zijn vader David gedaan had.

2 KONINGEN 18:3

Dat wil zeggen: zijn voorvader David. Nu gaan we iets lezen over de goede dingen die hij deed. Maar er staat veel over de goede dingen die hij deed in 2 Kronieken, een vrij lang gedeelte: 2 Kronieken 29, 30 en 31. En als er zoveel hoofdstukken aan zijn goede daden worden gewijd, kun je zien dat hij als een van de beste koningen wordt beschouwd.

Als je naar 2 Kronieken 29 kijkt, zie je dat vers 1 en 2 vrijwel hetzelfde zijn als wat we net in Koningen hebben gelezen. En dan staat er in 2 Kronieken 29:3:

12

Hizkia heropent de verwaarloosde tempel

Hij was het die in het eerste jaar van zijn regering, in de eerste maand, de deuren van het huis van de HEERE opende en ze herstelde.

2 KRONIEKEN 29:3

Dit gaat over de regering van Hizkia.

Blijkbaar was de tempel vanwege de opstandigheid en geloofsafval van Achaz gesloten en kennelijk in verval geraakt. En dus herstelde Hizkia meteen aan het allereerste begin van zijn regering de deuren, opende ze en maakte de tempel weer toegankelijk en bruikbaar om de HEERE er opnieuw te aanbidden.

En hij liet de priesters en de Levieten komen en verzamelde hen op het Oostplein. Hij zei tegen hen: Luister naar mij, Levieten. Heilig nu uzelf, en heilig het huis van de HEERE, de God van uw vaders, en breng de onreinheid buiten het heiligdom.

2 KRONIEKEN 29:4-5

Dus blijkbaar was het in de dagen van Achaz, de slechte koning, gewoon een plek geworden waar ze afval neergooiden, als een vuilnisbelt in het heiligdom.

[Vertalersnoot: De spreker leest hier het Engelse ‘rubbish’ (afval). De hier geciteerde Nederlandse vertaling heeft ‘onreinheid’. Ook zijn latere opmerking over het verwijderen van afval sluit aan bij de Engelse formulering ‘debris’.] Dat kon uiteraard alleen maar gedaan zijn om minachting voor de HEERE te tonen.

Want onze vaders zijn ontrouw geweest en hebben gedaan wat slecht was in de ogen van de HEERE, onze God, en hebben Hem verlaten. Zij hebben hun ogen van de tabernakel van de HEERE afgewend, en hebben Hem de rug toegekeerd. Ook hebben zij de deuren van de voorhal gesloten, de lampen gedoofd en het reukwerk niet in rook laten opgaan. En het brandoffer hebben zij in het heiligdom aan de God van Israël niet gebracht. Daarom rustte de grote toorn van de HEERE op Juda en Jeruzalem. Hij heeft hen overgegeven tot een schrikbeeld, tot verwoesting en tot een aanfluiting, zoals u met uw eigen ogen ziet.

2 KRONIEKEN 29:6-8

Dit kwam doordat in de dagen van zijn vader Achaz Syrië en Israël waren opgetrokken en zo velen van hen hadden afgeslacht. Meer dan honderdduizend van hen werden op één dag afgeslacht, en tweehonderdduizend vrouwen en kinderen werden weggevoerd, al werden ze teruggebracht. Maar er was veel bloedvergieten in de dagen van Achaz. Hij zegt dat dit de toorn van Jahweh over Juda en Jeruzalem was.

Zie, daarom zijn onze vaders door het zwaard gevallen, en daarom zijn onze zonen, onze dochters en onze vrouwen in gevangenschap geweest.

2 KRONIEKEN 29:9

Sommigen van hen bleven blijkbaar in gevangenschap.

13

Een nieuw verbond en de gevangenen van Juda

Nu is het in mijn hart een verbond te sluiten met de HEERE, de God van Israël, zodat Zijn brandende toorn zich van ons afkeert. Mijn zonen, wees nu niet nalatig, want de HEERE heeft u uitgekozen om voor Zijn aangezicht te staan om Hem te dienen, om voor Hem dienaars te zijn, mannen die reukoffers brengen.

2 KRONIEKEN 29:10-11

Er is een mogelijkheid, al weet ik niet zeker of deze gedachte ergens op berust. We lezen dat die tweehonderdduizend vrouwen en kinderen in gevangenschap naar Samaria werden gevoerd. En daarna lezen we dat de profeet Obed hen terechtwees en dat ze hen terugstuurden. Het kan zijn dat ze een tijd in Samaria verbleven voordat de profeet Obed tot deze mensen wist door te dringen. Maar ik weet het niet. Toen we het eerder lazen, kreeg ik de indruk dat ze hen eigenlijk nooit Samaria hadden binnengebracht. Maar het feit dat Hizkia zei:

Onze vrouwen en kinderen zitten gevangen, doet me afvragen of ze misschien niet allemaal waren teruggestuurd. Misschien waren ze nog niet teruggestuurd.

[Vertalersnoot: De spreker baseert deze overweging op het Engelse ‘are in captivity’ (zijn in gevangenschap). Het hierboven opgenomen Nederlandse citaat zegt ‘in gevangenschap geweest’, wat niet aangeeft dat die gevangenschap op dat moment nog voortduurde.]

We hebben erover gelezen omdat het deel uitmaakte van het verhaal over hun wegvoering, dat ze uiteindelijk weer naar huis werden gestuurd. Maar ik vraag me af of ze werden teruggestuurd in de dagen van Hizkia in plaats van in de dagen van Achaz. Ik weet het niet. Ik weet niet zeker of we genoeg informatie hebben om dat te kunnen zeggen. Er waren in elk geval blijkbaar nog vrouwen en kinderen in gevangenschap toen hij deze toespraak hield.

En hij zegt:

Ik wil een verbond sluiten met de Heer en ons volk om onze relatie met Hem te herstellen, zodat Hij niet meer zo woedend op ons is. Mijn zonen, laat het er nu niet bij zitten, want Jahweh heeft jullie uitgekozen om voor Hem te staan.

Hij spreekt tegen de priesters.

14

De Levieten reinigen de tempel

Toen stonden de Levieten op: Mahath, de zoon van Amasai; Joël, de zoon van Azarja, van de nakomelingen van de Kahathieten; van de nakomelingen van Merari: Kis, de zoon van Abdi, en Azarja, de zoon van Jehallel; van de Gersonieten: Joah, de zoon van Zimma, en Eden, de zoon van Joah;

2 KRONIEKEN 29:12

Dit waren twee van de takken van de stam Levi, Kahath en Merari.

De Gersonieten waren de derde tak van de Levieten.

van de nakomelingen van Elizafan: Simri en Jeïel; van de nakomelingen van Asaf: Zecharja en Mattanja;

2 KRONIEKEN 29:13

Weer een Zacharia.

van de nakomelingen van Heman: Jehiël en Simeï; van de nakomelingen van Jeduthun: Semaja en Uzziël.

2 KRONIEKEN 29:14

Zij verzamelden hun broeders en heiligden zich, en kwamen overeenkomstig het gebod van de koning, door de woorden van de HEERE, om het huis van de HEERE te reinigen. De priesters gingen het huis van de HEERE binnen om dat te reinigen, en zij brachten al de onreinheid die zij in de tempel van de HEERE vonden, naar buiten in de voorhof van het huis van de HEERE. De Levieten namen het aan om het naar buiten te brengen, in de beek Kidron. Zij begonnen met het heiligen op de eerste dag van de eerste maand; op de achtste dag van de maand kwamen zij in de voorhal van de HEERE. Zij heiligden het huis van de HEERE in acht dagen, en op de zestiende dag van de eerste maand waren zij klaar.

2 KRONIEKEN 29:15-17

Blijkbaar kostte het hun ongeveer zeven dagen om het afval uit het heilige te halen, en toen begonnen ze aan de voorhal te werken.

Daarna kwamen zij bij koning Hizkia binnen, en zeiden: Wij hebben heel het huis van de HEERE gereinigd, het brandofferaltaar met al de bijbehorende voorwerpen, en de tafel van het uitgestalde brood met al de bijbehorende voorwerpen. En alle voorwerpen die koning Achaz tijdens zijn koningschap door zijn ontrouw ontwijd had, hebben wij gereedgemaakt en geheiligd; en zie, ze zijn vóór het altaar van de HEERE.

2 KRONIEKEN 29:18-19

Bedenk dat Achaz daar een heidens altaar had neergezet en het bronzen altaar aan de kant had gezet. Ze hebben die situatie nu rechtgezet. Andere dingen die Achaz aan de kant had gezet, waren blijkbaar nog ergens opgeslagen of iets dergelijks, en die hebben ze weer tevoorschijn gehaald.

[Vertalersnoot: De spreker leest hier ‘cast aside’ (terzijde gelegd). De hier geciteerde Nederlandse vertaling heeft ‘ontwijd had’; die formulering zegt op zichzelf niets over opslag.] Dus nu was vrijwel alles weer ingericht om de gebruikelijke handelingen uit te voeren waarvoor het oorspronkelijk, in de dagen van Salomo, was ingericht.

15

Offers en muziek keren terug in de tempel

Toen stond koning Hizkia vroeg op en verzamelde de leiders van de stad, en hij ging naar het huis van de HEERE. Zij brachten zeven jonge stieren, zeven rammen, zeven lammeren en zeven geitenbokken als zondoffer voor het koninkrijk, voor het heiligdom en voor Juda. En hij zei tegen de nakomelingen van Aäron, de priesters, dat zij die op het altaar van de HEERE moesten offeren. Zo slachtten zij de runderen, en de priesters vingden het bloed op en sprenkelden het op het altaar. Zij slachtten ook de rammen en sprenkelden het bloed op het altaar. Ook slachtten zij de lammeren en sprenkelden het bloed op het altaar. Daarna lieten zij de bokken voor het zondoffer naar voren komen, voor de ogen van de koning en de gemeente, en zij legden hun handen daarop. En de priesters slachtten ze en offerden het bloed ervan als zondoffer op het altaar, om verzoening te doen voor heel Israël, want de koning had dat brandoffer en dat zondoffer voor heel Israël bevolen. Ook stelde hij de Levieten in het huis van de HEERE op, met cimbalen, met luiten en met harpen, volgens het gebod van David en van Gad, de ziener van de koning, en van Nathan, de profeet. Want dit gebod was gegeven door de hand van de HEERE door de dienst van Zijn profeten.

2 KRONIEKEN 29:20-25

Bedenk dat David degene was die het gebruik van muziekinstrumenten bij de aanbidding in de tempel invoerde. De tempel stond er nog niet, maar de ark van het verbond bevond zich in de dagen van David in Jeruzalem, ondergebracht in een tent. David had priesters en Levieten aangesteld die als musici waren opgeleid. Zij moesten

rondom de ark van het verbond staan en zijn eigen composities zingen, en die van de zonen van Asaf en anderen, en van de zonen van Korach: psalmen. Ze zongen dag en nacht psalmen rond de ark.

Daar was blijkbaar een einde aan gekomen, net als aan andere aspecten van de aanbidding. Mozes had nooit enig gebruik van muziek bij de aanbidding in de tabernakel voorgeschreven. Wat ze als eerste herstelden, waren de dingen die Mozes had ingesteld. Maar vervolgens herstelden ze ook wat David had ingevoerd: de muziekinstrumenten, om God met muziek in de tempel te aanbidden.

Midden in vers 25 staat:

zoals David, Gad, de ziener van de koning, en de profeet Nathan hadden opgedragen. Want zo had de Heer het via Zijn profeten opgedragen.

Dus niet alleen David, maar ook de profeten uit zijn tijd, Nathan en Gad, bevestigden door het Woord van de Heere dat ze muziek moesten gebruiken bij hun aanbidding. Dit was niet iets wat God in de dagen van Mozes had geopenbaard. Blijkbaar was het

een voortgaande openbaring door Zijn latere profeten, Gad en Nathan, en David, die ook een profeet was, dat deze muziekinstrumenten bij de aanbidding gebruikt moesten worden.

De Levieten stonden opgesteld met de instrumenten van David, en de priesters met de trompetten. En Hizkia beval dat men het brandoffer op het altaar moest offeren. Juist op de tijd dat het brandoffer begon, begon ook het lied voor de HEERE, met de trompetten, onder begeleiding van de instrumenten van David, de koning van Israël. Heel de gemeente boog zich neer toen men het lied zong en op de trompetten blies. Dit alles vond plaats tot het brandoffer beëindigd werd. Toen men klaar was met offeren, knielden de koning en allen die zich bij hem bevonden, en bogen zich neer. Daarna zeiden koning Hizkia en de leiders tegen de Levieten dat zij de HEERE prijzen moesten met de woorden van David en van Asaf, de ziener. En zij prezen Hem met blijdschap, en knielden en bogen zich.

2 KRONIEKEN 29:26-30

Dit waren de voornaamste schrijvers van de psalmen.

16

Vrijwillige offers en de inzet van Levieten

Hizkia nam daarop het woord en zei: Nu bent u aan de HEERE gewijd; kom naar voren en breng slachtoffers en looffers naar het huis van de HEERE. Toen bracht de gemeente slachtoffers en looffers, en ieder die gewillig van hart was, bracht brandoffers.

2 KRONIEKEN 29:31

Dit is niet verplicht.

En het aantal brandoffers dat de gemeente bracht, was zeventig runderen, honderd rammen en tweehonderd lammeren; deze waren alle voor de HEERE bestemd als brandoffer. Verder bestonden de geheiligde gaven uit zeshonderd runderen en drieduizend stuks kleinvee. Er waren echter te weinig priesters, en zij konden van al de brandoffers de huid niet afstropen. Daarom stonden hun broeders, de Levieten, hen bij, totdat het werk gereed was en de andere priesters zich geheiligd hadden. Want de Levieten waren oprechter van hart om zich te heiligen dan de priesters.

2 KRONIEKEN 29:32-34

Bedenk dat het verschil hierin zat: de Levieten waren de hele stam Levi, die in de dagen van Mozes was afgezonderd voor het werk bij de tabernakel. De priesters vormden een van de families binnen die stam. Aäron en zijn zonen en nakomelingen waren de priesters, en zij waren ook Levieten. Maar blijkbaar maakte de stam van de Levieten zich sneller klaar om de dienst te hervatten dan de priesters. Misschien waren ze meer gemotiveerd. Misschien kwam het doordat de Levieten, die van de tienden leefden, een paar magere jaren achter de rug hadden. Toen de mensen geen tienden gaven, toen ze andere goden aanbaden, hadden de Levieten misschien moeite om rond te komen, omdat ze van de tienden moesten leven. De priesters daarentegen werden in de dagen van Achaz waarschijnlijk betaald om offers te brengen op het heidense altaar dat hij had opgericht, enzovoort. Waarschijnlijk schakelde hij in

sommige gevallen priesters in. Ik weet het niet. Maar om de een of andere reden hadden de Levieten meer haast dan de priesters om zich te heiligen en weer aan het werk te gaan.

Ook waren er brandoffers in overvloed, met het vet van de dankoffers en de plengoffers voor de brandoffers. Zo werd de dienst van het huis van de HEERE hersteld. Hizkia dan en heel het volk verblijdden zich over wat God voor het volk tot stand gebracht had, want dit was onverwachts gebeurd.

2 KRONIEKEN 29:35-36

Er was vrij weinig voorbereidingstijd, maar toch bewoog de Heere de mensen ertoe om snel te reageren.

[Vertalersnoot: De Engelse vertaling die de spreker leest, zegt dat God het volk had voorbereid en dat dit alles zo plotseling plaatsvond. Het Nederlandse citaat spreekt van wat God voor het volk tot stand gebracht had en van een onverwachte gebeurtenis.]

17

Herstel van het Pascha en afbraak van afgoden

In hoofdstuk 30 gaan we niet het hele hoofdstuk lezen, om de eenvoudige reden dat het een uitvoerige beschrijving is van de viering van het Pascha. Hizkia stuurde boden door het hele land om de mensen uit te nodigen om te komen en opnieuw het Pascha te vieren. Ook dat was verwaarloosd. Het herstel van de viering van het Pascha wordt dus vrij uitvoerig beschreven in hoofdstuk 30. Dat zullen we niet lezen, maar alleen op deze manier samenvatten.

Maar in hoofdstuk 31 van 2 Kronieken:

Toen nu dit alles beëindigd was, vertrokken alle Israëlieten die zich daar bevonden, naar de steden van Juda. Zij braken de gewijde stenen in stukken, hakten de gewijde palen om en braken de offerhoogten en de altaren af in heel Juda en Benjamin, ook in Efraïm en Manasse, totdat zij alles vernietigd hadden. Daarna keerden al de Israëlieten terug, ieder naar zijn bezit, naar hun steden.

2 KRONIEKEN 31:1

Het lijkt erop dat Hizkia niet de enige was die ijverde voor God, maar dat het volk zelf in zijn ijver meeging. Ze trokken er allemaal op uit en vernietigden elk overblijfsel en elk restant van het heidendom. Ze haalden zelfs de hoogten en de altaren neer. Dat is heel ongebruikelijk, wat we hier in vers 1 zien gebeuren. Het lijkt erop dat we een algemene opwekking in Juda hebben, en het begint er bemoedigend uit te zien. Misschien kan dit volk zich herstellen. Misschien kan dit volk ophouden zo verdorven te zijn. Helaas kreeg Hizkia uiteindelijk een zoon, Manasse, die de slechtste koning was die ze ooit hadden gehad en die al deze afgoderij weer invoerde.

Vers 2:

18

Tienden voor de priesters en Levieten

Vervolgens stelde Hizkia de afdelingen van de priesters en de Levieten vast volgens hun afdelingen, ieder overeenkomstig zijn dienst: de priesters en de Levieten voor het brandoffer en voor de dankoffers, om te dienen, te loven en te prijzen binnen de poorten van de legerkampen van de HEERE. En dit was het deel van de koning uit zijn bezittingen voor de brandoffers: de brandoffers in de morgen en de avond, en de brandoffers op de sabbatten, de nieuwemaansdagen en de feestdagen, zoals beschreven staat in de wet van de HEERE. Hij zei tegen het volk, de inwoners van Jeruzalem, dat zij het deel voor de priesters en de Levieten moesten geven, zodat zij zich met kracht zouden kunnen wijden aan de wet van de HEERE.

2 KRONIEKEN 31:2-4

Toen dat woord zich verspreidde, brachten de Israëlieten veel eerstelingen van koren, nieuwe wijn, olie, honing en van heel de opbrengst van het veld, en zij brachten de tienden van alles in overvloed. En de Israëlieten en Judeeërs die in de steden van Juda woonden, ook zij brachten tienden van de runderen en het kleinvee, en tienden van de geheiligde gaven, die aan de HEERE, hun God, geheiligd waren; zij maakten er vele stapels van. In de derde maand begonnen zij die stapels aan te leggen, en in de zevende maand waren zij klaar.

2 KRONIEKEN 31:5-7

De tienden werden over een periode van ongeveer vier maanden ingezameld. En ze hadden van die grote bergen, grote hopen graan en andere dingen waar de Levieten en de priesters van konden leven. Blijkbaar was dit al een tijdje niet gedaan, dus moesten ze nog wat achterstallige belasting aan God betalen.

Toen Hizkia en de leiders kwamen en die stapels zagen, loofden zij de HEERE en zegenden Zijn volk Israël; en Hizkia vroeg de priesters en de Levieten naar die stapels. Azaria, de hoofdpriester, van het huis van Zadok, sprak daarop tot hem en zei: Sinds er begonnen is dit hefoffer naar het huis van de HEERE te brengen, is er tot verzadiging toe te eten geweest, ja, wij hebben overvloedig overgehouden, want de HEERE heeft Zijn volk zo gezegend dat deze overvloed overbleef.

2 KRONIEKEN 31:8-10

Blijkbaar hadden de Levieten en de priesters alles wat ze nodig hadden mee naar huis genomen, naar hun woningen, en waren er nog steeds heel veel hopen over. Er was te veel.

19

Opslag en verdeling van de tempelgaven

Toen zei Hizkia dat men voorraad kamers in het huis van de HEERE gereed moest maken. En zij maakten die gereed, en brachten daarin trouw het hefoffer, de tienden en de geheiligde gaven. Daarover ging Chonanja, de Leviet, een leider, en als tweede zijn broer Simeï.

2 KRONIEKEN 31:11-12

Dan krijgen we de namen van enkele andere mannen, die moeilijk uit te spreken zijn. Zij waren opzichters onder leiding van Chonanja en zijn broer Simeï, op bevel van koning Hizkia en Azaria, de bestuurder van het huis van God.

En Kore, de zoon van Jimna, de Leviet, de poortwachter aan de Oost poort, ging over de vrijwillige gaven voor God, om het hefoffer voor de HEERE en de allerheiligste gaven uit te delen.

2 KRONIEKEN 31:14

en enkele andere mannen. Dit waren zijn trouwe helpers in de steden van de priesters, om aan de broeders volgens hun afdelingen hun deel uit te delen, zowel aan de groten als aan de kleinen.

Ik vermoed dat ze veel van dit voedsel ook buiten de kring van de Levieten uitdeelden, omdat die al genoeg hadden.

(behalve aan hen die ingeschreven stonden in hun geslachtsregister van het mannelijk geslacht, van drie jaar oud en daarboven), aan allen die, overeenkomstig het voorschrift voor elke afzonderlijke dag, in het huis van de HEERE kwamen om het dienstwerk overeenkomstig hun taken en hun afdelingen te vervullen. De priesters stonden in het geslachtsregister ingeschreven overeenkomstig hun familie, maar de Levieten van twintig jaar oud en daarboven overeenkomstig hun taken en hun afdelingen. Zij deelden uit aan wie ingeschreven waren in het geslachtsregister, met al hun kleine kinderen, hun vrouwen, hun zonen en hun dochters, heel de gemeente, want zij hadden zich trouw voor de heilige dingen geheiligd.

2 KRONIEKEN 31:16-18

Deze mensen moesten aan de hand van hun geslachtsregister bewijzen dat ze Levieten waren. Daarom wordt daar zo de nadruk op gelegd. Anderen mochten eigenlijk niet van de tienden eten.

Ook waren er mannen onder de nakomelingen van Aäron, de priesters, op de velden van de weidegrond van hun steden, in elke stad, die met hun namen aangewezen waren om aan al wie mannelijk was onder de priesters, en aan allen die in het geslachtsregister onder de Levieten ingeschreven waren, hun deel te geven.

2 KRONIEKEN 31:19

En een lijst met hun namen blijft ons bespaard.

Zo deed Hizkia in heel Juda. En hij deed wat goed, juist en trouw was voor het aangezicht van de HEERE, zijn God. In al zijn werk dat hij begon in de dienst van het huis van God, in de wet en in het gebod om zijn God te zoeken, handelde hij met heel zijn hart, en hij was voorspoedig.

2 KRONIEKEN 31:20-21

Hij probeerde dus niet alleen maar tegenover God de schijn op te houden. Hij deed dit met heel zijn hart. Het ging hem er echt om dat er een opwekking zou komen en dat God Zijn toorn van het land zou afwenden. Dus deed hij wat hij kon. Hij reinigde de tempel. Hij heiligde de priesters en de Levieten opnieuw en zette hen weer aan het werk. Hij vierde een Pascha, wat al heel lang niet meer was gebeurd, en voerde de tienden opnieuw in om de priesters en de Levieten te onderhouden. Ze haalden afgodsbeelden neer enzovoort, en in wezen deed hij wat hij kon om alles weer op een goede basis te brengen.

20

Hizkia vernietigt de koperen slang

Dus terug naar hoofdstuk 18 van 2 Koningen. Over de regering van Hizkia zegt 2 Koningen 18:4:

Hij nam de offerhoogten weg, sloeg de gewijde stenen in stukken en hakte de gewijde palen om. Hij verbrijzelde ook de koperen slang, die Mozes gemaakt had, omdat de Israëlieten er tot die tijd toe reukoffers aan gebracht hadden; men noemde hem Nehustan.

2 KONINGEN 18:4

Nehustan betekent in het Hebreeuws een stuk brons of een stuk koper. Je herinnert je dat de Israëlieten destijds, in het boek Numeri, vanwege hun gemopper en opstandigheid tegen God door giftige slangen waren gebeten en stierven. Mozes deed voorbede voor hen, en God zei:

En de HEERE zei tegen Mozes: Maak u een gifslang en zet hem op een staak. Het zal gebeuren dat ieder die gebeten is, in leven zal blijven, als hij daarnaar kijkt. Toen maakte Mozes een koperen slang en zette hem op de staak. En het gebeurde als de slang iemand beet dat hij naar de koperen slang keek en in leven bleef.

NUMERI 21:8-9

Dat was gebeurd, en blijkbaar hadden ze de slang als een relikwie bewaard. Een beetje zoals de Rooms-Katholieke Kerk graag bewaart wat zij beschouwt als splinters van het kruis en dat soort dingen. Net als bij de katholieke relikwieën werd het voor mensen een voorwerp van aanbidding. Ze begonnen er reukwerk voor te branden alsof het een god was. Mensen zijn ongeneeslijk bijgelovig.

Dit voorwerp was duizend jaar eerder door Mozes gemaakt. Wat zou het voor Israël een waardevol museumstuk zijn: iets in hun midden uit de tijd van Mozes, door Mozes zelf gemaakt! Toch vernietigde Hizkia het. Hij zei: 'Jullie aanbidden dit ding. Dat gaan we niet langer toestaan. Ik ga dat wat jullie in verleiding brengt vernietigen. Dit ding is gewoon een nehustan. Het is gewoon een stuk koper. Het is geen god.' Dus vernietigde hij dat beeld van de slang en noemde het een stuk koper.

21

Hizkia's vertrouwen en de val van Samaria

Hij vertrouwde op de HEERE, de God van Israël, zodat er na hem zijns gelijke niet was onder alle koningen van Juda, en ook niet onder hen die er vóór hem geweest waren.

2 KONINGEN 18:5

Eigenlijk leek Josia vóór hem veel op hem, maar dit is die typische overdrijving die we in het Oude Testament aantreffen: niemand zoals hij, vóór of na hem. Dat is in elk geval bijna waar, maar er waren er wel een paar. Zeker Josafat, Josia en enkele anderen leken in deze zelfde opzichten heel veel op hem.

De HEERE was met hem. Overal waarheen hij uittrok, handelde hij verstandig. Bovendien kwam hij in opstand tegen de koning van Assyrië en diende hem niet meer. Hij was het die de Filistijnen versloeg, tot Gaza toe, en de bijbehorende gebieden veroverde, van de wachttorens af tot de versterkte steden toe. Het gebeurde nu in het vierde jaar van koning Hizkia — dat is het zevende jaar van Hosea, de zoon van Ela, de koning van Israël — dat Salmaneser, de koning van Assyrië, optrok tegen Samaria en het belegerde.

2 KONINGEN 18:7-9

Daar hebben we al over gelezen. We gaan opnieuw lezen over de vernietiging van het noordelijke koninkrijk, maar hier wordt die geplaatst binnen de chronologie van Hizkia's regering. In hoofdstuk 17 werd het ons verteld zonder verwijzing naar Hizkia. Nu krijgen we zo ongeveer dezelfde informatie, maar dan gekoppeld aan de plaats die dit inneemt ten opzichte van Hizkia's regering. Het was in het vierde jaar van koning Hizkia dat Salmaneser optrok en Samaria belegerde.

Zij namen het na verloop van drie jaar in, in het zesde jaar van Hizkia. Het was het negende jaar van Hosea, de koning van Israël, toen Samaria ingenomen werd. De koning van Assyrië voerde Israël weg naar Assyrië en bracht hen onder in Halah en in Habor, bij de rivier Gozan en in de steden van Medië, omdat zij de stem van de HEERE, hun God, niet gehoorzaam waren geweest, maar Zijn verbond hadden overtreden. Zij hadden niet geluisterd naar alles wat Mozes, de dienaar van de HEERE, geboden had, en hadden dat niet gedaan. In het veertiende jaar van koning Hizkia trok Sanherib, de koning van Assyrië, op tegen alle versterkte steden van Juda en nam ze in.

2 KONINGEN 18:10-13

Dit is tien jaar later. We lezen over de val van Israël, eigenlijk in het zesde jaar van Hizkia. Nu springen we vooruit naar het veertiende jaar van koning Hizkia. Er is nu een andere Assyrische heerser, en dat is Sanherib.

22

Sargon en de archeologische bevestiging

Na Salmaneser, de Assyrische heerser die Israël veroverde, was er een Sargon de Tweede. Hij wordt maar één keer in de Bijbel genoemd, in Jesaja hoofdstuk 20. In Jesaja 20, vers 1, staat:

In het jaar van de komst van de opperbevelhebber naar Asdod, toen Sargon, de koning van Assyrië, hem gezonden had en hij tegen Asdod streed en het innam — in die tijd sprak de HEERE door de dienst van Jesaja, de zoon van Amoz: Ga, maak het rouwgewaad van om uw middel los en doe uw schoenen van uw voeten. En hij deed dat. Daar ging hij dan, naakt en barrevoets.

JESAJA 20:1-2

Zonder voorbij te willen gaan aan wat Hij zei: waar het hier om gaat, is dat Sargon, de koning van Assyrië, chronologisch gezien de tweede Sargon zou zijn. Er was al eerder een Sargon geweest. Jarenlang, tientallen jaren, zeiden critici van de Bijbel dat deze Sargon de Tweede niet had bestaan. Jesaja moest zich hebben vergist, want er was maar één Sargon geweest, die veel eerder had geleefd. Dus dachten ze dat dit een fout was in wat Jesaja had geschreven, dat er in die tijd geen Sargon leefde. Maar later hebben ze inderdaad het paleis van Sargon opgegraven. Dat stond volgens mij in Ur, als ik me niet vergis. Er was inderdaad een tweede Sargon. Hij was de broer van Salmanassar. Salmanassar was de Assyrische koning die Israël veroverde. Sargon, zijn broer, regeerde na hem. In de buitenbijbelse bronnen die we nu over Sargon de Tweede hebben, beweerde hij zelfs dat hij Israël had veroverd. In de buitenbijbelse bronnen zegt Sargon dat hij Samaria heeft veroverd. Maar geleerden denken dat Sargon misschien aan het hoofd van de legers stond toen zijn broer Salmanassar koning was. Dat zou kunnen verklaren waarom hij Salmanassar opvolgde als de volgende koning van Assyrië. Misschien was hij een oorlogsheld. Als dat zo is, kan hij

heel goed de aanvoerder zijn geweest van de legers die Samaria veroverden. En dan zou hij het terecht hebben gevonden om zichzelf daarvoor de eer toe te schrijven, hoewel de Bijbel zegt dat Salmanassar dat deed.

23

Hizkia koopt Sanheribs aanval af

Hoe dan ook, nadat Sargon er niet meer was, krijgen we nu Sanherib, de koning van Assyrië. Hij trekt nu tegen Juda op. Salmanassar trok niet tegen Juda op, in elk geval niet tegen Jeruzalem. Maar deze latere koning heeft besloten zijn gebied uit te breiden tot aan Juda en Jeruzalem. Er staat:

In het veertiende jaar van koning Hizkia trok Sanherib, de koning van Assyrië, op tegen alle versterkte steden van Juda en nam ze in. Toen stuurde Hizkia, de koning van Juda, deze boodschap naar de koning van Assyrië, naar Lachis: Ik heb gezondigd, keer van mij af; wat u mij zult opleggen, zal ik dragen. Toen legde de koning van Assyrië Hizkia, de koning van Juda, driehonderd talent zilver en dertig talent goud op.

2 KONINGEN 18:13-14

Kijk, eerder, in vers 7, wordt ons verteld:

Hij kwam in opstand tegen de koning van Assyrië en diende hem niet meer.

Dat betekent waarschijnlijk gewoon dat hij hem geen schatting betaalde. Nu trekt Assyrië naar hem toe om hem te straffen, en hij zegt:

Het spijt me, ik zat fout. Zeg maar hoeveel ik je schuldig ben. Hoeveel belasting moet ik nog betalen? Laat het me weten, dan betaal ik zo veel als ik kan. Maak ons alsjeblieft niet kapot.

Er staat:

Toen stuurde Hizkia, de koning van Juda, deze boodschap naar de koning van Assyrië, naar Lachis: Ik heb gezondigd, keer van mij af; wat u mij zult opleggen, zal ik dragen. Toen legde de koning van Assyrië Hizkia, de koning van Juda, driehonderd talent zilver en dertig talent goud op. Hizkia gaf al het zilver dat in het huis van de HEERE gevonden werd, en in de schatkamers van het huis van de koning. In die tijd sneed Hizkia het goud af van de deuren en de deurposten van de tempel van de HEERE. Hizkia, de koning van Juda, had die met goud laten overtrekken. Hij gaf dat goud aan de koning van Assyrië.

2 KONINGEN 18:14-16

Nu is het geen grote zonde om dit te doen, maar het laat zeker zien waar zijn prioriteiten liggen. Hij is bereid de tempel van veel van zijn versieringen te ontdoen om hem overeind te houden. Ongetwijfeld dacht hij: 'Zo ga ik de tempel ervoor behoeden dat hij door de Assyriërs wordt verwoest.' Toch had hij ongetwijfeld op de HEERE kunnen vertrouwen en dit niet hoeven doen.

Vers 17:

24

De rabsake bespot Hizkia's vertrouwen

Maar de koning van Assyrië stuurde de opperbevelhebber, de bevelhebber van de hofhouding en de commandant van Lachis naar Jeruzalem, naar koning Hizkia, met een sterke legermacht. Zij trokken op en kwamen naar Jeruzalem. Nadat zij opgetrokken en daar aangekomen waren, stelden zij zich op bij de waterloop van de bovenvijver, op de hoofdweg naar het Blekersveld.

2 KONINGEN 18:17

Blijkbaar namen ze het geld aan, maar besloten ze toch tegen Hizkia op te trekken.

Toen zij om de koning riepen, ging Eljakim, de zoon van Hilchia, het hoofd van de hofhouding, de stad uit naar hen toe, met Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier.

2 KONINGEN 18:18

Dat wil zeggen, drie boodschappers van koning Hizkia gingen de stad uit om te onderhandelen met het Assyrische leger dat de stad belegerde. Toen zei de rabsake, die de generaal over de Assyrische legers was, tegen hen:

Daarop zei de commandant tegen hen: Zeg toch tegen Hizkia: Dit zegt de grote koning, de koning van Assyrië: Wat is dit voor vertrouwen dat u koestert? U zegt (maar het is lippentaal): Er is beraad en gevechtskracht voor de oorlog. Op wie stelt u nu uw vertrouwen, dat u tegen mij in opstand komt? Nu, zie, u vertrouwt voor uzelf op die geknakte rietstaf, op Egypte. Maar als iemand daarop leunt, dringt hij in zijn hand en doorboort die. Zo is de farao, de koning van Egypte, voor allen die op hem vertrouwen. En als u tegen mij zegt: Wij vertrouwen op de HEERE, onze God — is Hij het niet van Wie Hizkia de offerhoogten en altaren verwijderd heeft? En heeft Hizkia niet tegen Juda en tegen Jeruzalem gezegd: Voor dit altaar in Jeruzalem moet u zich neerbuigen?

2 KONINGEN 18:19-22

De rabsake wist niet veel van de HEERE. Hij dacht dat de offerhoogten in Israël bedoeld waren om de HEERE te aanbidden. Dus zei hij:

Jullie vertrouwen dus op Jahweh, maar hebben jullie Hem niet beledigd door de offerplaatsen af te breken en Hem alleen hier in Jeruzalem te vereren?

Deze man moest duidelijk nog wat meer onderzoek doen.

Welnu, ga toch een weddenschap aan met mijn heer, de koning van Assyrië: ik geef u tweeduizend paarden, als u van uw kant daarvoor de ruiters kunt leveren! En hoe zou u ooit een aanval kunnen keren van een enkele landvoogd van de geringste dienaren van mijn heer? U vertrouwt voor uzelf echter op Egypte vanwege zijn strijdwagens en vanwege zijn ruiters.

2 KONINGEN 18:23-24

Met andere woorden:

Wil je tegen me vechten? Ik zorg zelfs voor de paarden. Ik geef je tweeduizend paarden. Als je in je stad tweeduizend mannen kunt vinden die kunnen paardrijden, laat ze dan maar komen. Wij zorgen voor de paarden, dan kunnen we vechten. Je kunt niet eens één van onze aanvoerders tegenhouden.

Hij schept op.

Nu dan, ben ik buiten de wil van de HEERE tegen deze plaats opgetrokken om die te gronde te richten? De HEERE heeft tegen mij gezegd: Trek op tegen dit land en richt het te gronde!

2 KONINGEN 18:25

Nu gebruikt hij gewoon intimidatietechnieken. Natuurlijk had de HEERE hem niet gezegd dat hij dat moest doen. Hij beweert alleen maar: 'Nou, denken jullie dat jullie op de HEERE kunnen vertrouwen? Nou, weet je wat? Hij heeft mij gezegd dat ik jullie moest komen vernietigen, dus Hij zal niet aan jullie kant staan. Jullie kunnen je maar beter gewoon overgeven.'

25

De bevolking onder druk om zich over te geven

Toen zeiden Eljakim, de zoon van Hilkia, Sebna en Joah tegen de commandant: Spreek toch Aramees tegen uw dienaren, want dat verstaan wij. Spreek met ons geen Judees ten aanhoren van het volk dat op de stadsmuur is.

2 KONINGEN 18:26

Met andere woorden: we kennen jouw taal, het Aramees. Laten we daarin onderhandelen. Je spreekt Hebreeuws, en we willen niet dat de mensen op de muur horen wat je zegt. Natuurlijk wilden ze niet dat de mensen op de muur geïntimideerd zouden worden. Dus ze zeiden: laten we hier in ons gesprek geen Hebreeuws gebruiken.

Maar de commandant zei tegen hen: Heeft mijn heer mij alleen naar uw héér en naar ú gestuurd om deze woorden te spreken? Is het ook niet naar de mannen die daar op de muur zitten, om hun te zeggen dat zij met u hun eigen uitwerpselen zullen eten en hun eigen urine drinken?

2 KONINGEN 18:27

Met andere woorden: jullie zullen daarbinnen verhongeren. Jullie zullen je eigen afval eten, je eigen uitwerpselen.

En de commandant stelde zich op, riep met luide stem in het Judees, en hij sprak en zei: Luister naar de woorden van de grote koning, de koning van Assyrië! Dit zegt de koning: Laat Hizkia u niet bedriegen, want hij zal u niet uit zijn hand kunnen redden. Laat Hizkia u ook niet doen vertrouwen op de HEERE door te zeggen: De HEERE zal ons zeker redden, en deze stad zal niet gegeven worden in de hand van de koning van Assyrië. Luister niet naar Hizkia, want dit zegt de koning van Assyrië: Geef u aan mij over, kom de stad uit, naar mij toe. Dan mag ieder eten van zijn eigen wijnstok en ieder van zijn eigen vijgenboom, en ieder water drinken uit zijn eigen put, totdat ik kom en u meevoer naar een land als uw eigen land, een land van koren en nieuwe wijn, een land van brood en wijngaarden, een land van olijven, van olie en van honing. Dan zult u leven en niet sterven. Luister niet naar Hizkia, want hij misleidt u door te zeggen: De HEERE zal ons redden. Hebben de goden van de volken ieder zijn eigen land ooit gered uit de hand van de koning van Assyrië? Waar zijn de goden van Hamath en Arpad? Waar zijn de goden van Sefarvaïm, Hena en Ivva? Hebben zij Samaria soms uit mijn hand gered?

2 KONINGEN 18:28-34

Gebieden die al veroverd waren.

Wie onder al de goden van de landen zijn er die hun land uit mijn hand gered hebben? Zou de HEERE dan wél Jeruzalem uit mijn hand redden?

2 KONINGEN 18:35

Wat hij tegen hen zegt, is dit: ja, ik ga jullie veroveren. Ja, ik ga jullie deporteren. Maar maak het jezelf gemakkelijk. Ik hoef jullie niet te doden. Ik hoef Jeruzalem niet te verwoesten en jullie allemaal te doden. Kom gewoon naar buiten en geef je over. Voorlopig laat ik jullie teruggaan naar jullie boerderijen. Jullie kunnen thuis zijn, uit jullie eigen waterputten drinken, jullie eigen akkers bewerken, jezelf en je gezin voeden. En later kom ik jullie deporteren. Maar ik zal jullie deporteren naar een land dat niet anders is dan jullie eigen land. Je zult je er niet zo ontheemd voelen. Het is geen vreselijke plek om te wonen. Je zult alleen buiten Israël zijn. Je zult hier niet meer zijn. Dat is wat hij zegt. Je kunt mij beter toestaan jullie vreedzaam te deporteren naar een plek waar het eigenlijk niet zo erg is om naartoe te gaan, zegt hij, dan oorlog te voeren en mij jullie allemaal te laten uitroeien.

Maar het volk zweeg en antwoordde hem met geen woord, want het gebod van de koning was dit: U mag hem niet antwoorden. Toen kwam Eljakim, de zoon van Hilkia, het hoofd van de hofhouding, met Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier, in gescheurde kleren naar Hizkia toe. Zij vertelden hem de woorden van de commandant.

2 KONINGEN 18:36-37

Het verhaal gaat verder, en het neemt een heel positieve wending met de komst van de profeet Jesaja. Hij geeft Hizkia raad waardoor het volk gered wordt. Jesaja was een belangrijk persoon in Jeruzalem. Behalve dat hij een profeet was, kwam hij zelf uit de koninklijke familie, of uit een adellijke familie, verwant aan de koningen. Zijn raad

aan Hizkia bij deze gelegenheid heeft dat volk voor een vroegtijdige ondergang behoed. De profeet van God was op dit specifieke moment dus een heel nuttig man. Daarover zullen we de volgende keer lezen.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- 2 Koningen 17:1-2
- 2 Koningen 17:3
- 2 Koningen 17:4
- 2 Koningen 18:21
- 2 Koningen 17:5
- 2 Koningen 17:6
- 2 Koningen 17:7-9
- 2 Koningen 17:10-11
- 2 Koningen 17:12-13
- 2 Koningen 17:14-16
- 2 Koningen 17:17
- 2 Koningen 17:18-23
- 2 Koningen 17:24
- 2 Koningen 17:25
- 2 Koningen 17:26
- 2 Koningen 17:27-28
- 2 Koningen 17:29-31
- 2 Koningen 17:32-33
- 2 Koningen 17:34-41
- Spreuken 21:1
- 2 Koningen 18:1
- 2 Koningen 18:2
- 2 Koningen 18:3
- 2 Kronieken 29:3
- 2 Kronieken 29:4-5
- 2 Kronieken 29:6-8

- 2 Kronieken 29:9
- 2 Kronieken 29:10-11
- 2 Kronieken 29:12
- 2 Kronieken 29:13
- 2 Kronieken 29:14
- 2 Kronieken 29:15-17
- 2 Kronieken 29:18-19
- 2 Kronieken 29:20-25
- 2 Kronieken 29:26-30
- 2 Kronieken 29:31
- 2 Kronieken 29:32-34
- 2 Kronieken 29:35-36
- 2 Kronieken 31:1
- 2 Kronieken 31:2-4
- 2 Kronieken 31:5-7
- 2 Kronieken 31:8-10
- 2 Kronieken 31:11-12
- 2 Kronieken 31:14
- 2 Kronieken 31:16-18
- 2 Kronieken 31:19
- 2 Kronieken 31:20-21
- 2 Koningen 18:4
- Numeri 21:8-9
- 2 Koningen 18:5
- 2 Koningen 18:7-9
- 2 Koningen 18:10-13
- Jesaja 20:1-2
- 2 Koningen 18:13-14
- 2 Koningen 18:14-16
- 2 Koningen 18:17
- 2 Koningen 18:18
- 2 Koningen 18:19-22
- 2 Koningen 18:23-24
- 2 Koningen 18:25

- 2 Koningen 18:26
- 2 Koningen 18:27
- 2 Koningen 18:28-34
- 2 Koningen 18:35
- 2 Koningen 18:36-37

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.